

Teek it or leave it?

A.T.J. Maat

Van mei tot oktober 2009 deed de GGD West-Brabant onder 1000 inwoners van de gemeente Alphen-Chaam onderzoek naar preventieve maatregelen ter voorkoming van tekenbeten en de ziekte van Lyme. Het doel was inzicht te krijgen in de factoren die van invloed zijn op het al dan niet nemen van beschermende maatregelen. Aanleiding vormde de forse stijging van het aantal tekenbeten en het aantal gevallen van de ziekte van Lyme in heel Nederland sinds 1994. Uit dit onderzoek blijkt dat het gedrag van de inwoners het meest bepaald werd door de inschatting van het eigen kunnen en het minst door de risicoperceptie op het oplopen van tekenbeten.

Aanleiding

Uit RIVM-onderzoek onder huisartsen blijkt dat de landelijke stijging in het aantal consulten voor tekenbeten en ziekte van Lyme doorzet. (1) Alhoewel in West-Brabant de incidentie van tekenbeten en erythema migrans vergelijkbaar is met de landelijke incidentie, springt de gemeente Alphen-Chaam er met bijna 4 keer zoveel tekenbeten en erythema migrans per 100.000 inwoners uit. (Tabel 1)

Tabel 1. Incidentie tekenbeten en erythema migrans per 100.000 inwoners in 2009.

2009	Aantal tekenbeten / 100.000	Aantal erythema migrans/ 100.000
Landelijk	564	134
West-Brabant	600	148
Alphen-Chaam	2205	547

(Bron: W. van Pelt, RIVM, 2010, persoonlijke communicatie)

Een goede persoonlijke bescherming tegen tekenbeten kan de ziekte van Lyme grotendeels voorkomen. Toch blijkt steeds weer dat veel mensen zich in de natuur onvoldoende tegen teken beschermen. (2) Tot nu toe is er weinig inzicht in de factoren die bepalen waarom mensen wel of geen beschermende maatregelen nemen. Reden voor de GGD West-Brabant om hiernaar onderzoek te doen in de gemeente Alphen-Chaam.

Het onderzoek

Het onderzoek bestond uit een literatuurstudie naar determinanten die vanuit de (internationale) literatuur van invloed blijken te zijn op preventie van tekenbeten, en uit een enquête. Onder 1000 inwoners van de gemeente Alphen-Chaam in de leeftijd van 30-65 jaar werd een vragenlijst verspreid.

Van de 595 respondenten had 30% wel eens een tekenbeet opgelopen, waarvan 14% meerdere keren. 3% Had zelf de ziekte van Lyme (gehad). Toch nam een flink aantal van hen nooit maatregelen om tekenbeten te voorkòmen:

- 51% controleerde de huid niet na natuurbezoek;
- 55% droeg geen bedekkende kleding in het groen;

- 90% gebruikte geen insectenwerende middelen met DEET op de huid;
- 96% bracht geen insectenwerende middelen aan op de kleding.

In de tuin paste men deze maatregelen nog veel minder toe.

Uit het onderzoek is gebleken dat het gedrag van mensen met betrekking tot teken(beten) vooral wordt bepaald door hun vertrouwen in eigen kunnen en attitude. Men weet bijvoorbeeld niet hoe en wanneer men zich tegen teken moet beschermen; men vindt het overdreven zich tegen teken te beschermen of de voordelen wegen niet op tegen de nadelen. Deze factoren werden ook gevonden in de literatuur. (3)

Vervolg

Op basis van de kennis die we hebben opgedaan in dit onderzoek, start de GGD West-Brabant een vervolgproject. Hierin willen we nagaan op welke risicogroep(en) we ons het beste kunnen richten en welke effectieve (voorlichtings)interventie we daarbij kunnen inzetten. In dit project zullen de overige GGD-en in Brabant en Zeeland participeren en ook wordt mogelijke samenwerking met het RIVM verkend.

Auteur

A.T.J. Maat, GGD West-Brabant.

Correspondentie
a.maat@ggdwestbrabant.nl

Literatuur

1. Hofhuis A, Harms MG, Giessen van der JWB, Spong H, Notermans DW, & Pelt van W. Ziekte van Lyme in Nederland 1994-2009: Aantal huisartsconsulten blijft toenemen. Is voorlichting en curatief beleid genoeg? Infectieziekten Bulletin 2010; 21: 84-87. http://www.rivm.nl/cib/publicaties/bulletin/jaargang_21/bull_2103/ziekte-van-lyme-in-nederland-1994-2009.jsp
2. Corapi KM, White MI, Phillips CB, Daltroy LH, Shadick NA, & Liang MH. Strategies for primary and secondary prevention of Lyme disease. Nat Clin Pract Rheumatol 2007; 3: 20-25.
3. McKenna D, Faustini Y, Nowakowski J, & Wormser GP. Factors influencing the utilization of Lyme disease-prevention behaviors in a high-risk population. J Am Acad Nurse Pract 2004; 16: 24-30.